

સરસ્વતી સ્તોત્ર

કર્તા : શ્રીદયાસૂરિ (?)

સં સાધ્વી દીપ્તિપ્રજ્ઞાશ્રી

ડભોઈના જ્ઞાનભંડારની જ ક્ર. ૫૩૩-૪૪૦૭ની એક પાનાની પ્રતની નકલના આધારે સંપાદન કરીને આ સરસ્વતીદેવીનું સ્તોત્ર અહીં આપ્યું છે. સ્તોત્રનો પ્રારંભિક શ્લોક જોતાં કૃતિ કોઈ અજૈન કવિની લાગે. અષ્ટકની દરેક કડીની ચોથી પંક્તિમાં 'જય જય ભવાની' એમ છે, તે પળ એવું જ સૂચવી જાય છે. પરંતુ છેલ્લી કડીમાં 'દયાસૂરિદેવી' એવો ઉલ્લેખ છે તે 'દયાસૂરિ' નામના કોઈ જૈન મુનિરાજની આ રચના હોવાનું માનવા પ્રેરે છે. 'દયાસૂરિ' નામ જૈન મુનિરાજનું હોવા વિષે તો બે મત નથી જ. વઢી તપગચ્છના શ્રીપૂજ્યોની પરંપરામાં એ નામના એક શ્રીપૂજ્ય-આચાર્યજી થયા પળ છે જ. મને જાણવા મળ્યું તે પ્રમાણે શ્રીપૂજ્ય આચાર્યને ચારણ-કવિઓ સાથે વિશેષ સંપર્કો રહેતા હશે, અને તેથી ચંદ બારોટના પ્રસિદ્ધ 'ભવાની છંદ' જેવી રચનાઓથી પ્રેરાઈને તેમણે આ પ્રકારની એટલે કે ચારણી કવિતાના પ્રકારની આ રચના કરી હશે, એમ બનવા જોગ છે. આ સ્તોત્ર પળ 'ત્રિભંગી' અથવા 'ગજગતિ' છંદમાં છે તેવું પળ જાણવા મળ્યું છે. સમગ્રપણે સ્તોત્રનું અવલોકન કરતાં, સરસ્વતી માતાના 'શક્તિ' સ્વરૂપની સ્તુતિ થઈ છે, તેવું સહેજે જણાઈ જાય છે. '(મધ્યકાલીન) ગુજરાતી સાહિત્ય કોશ'માં ૧૧મા સંક્રામાં 'દયાસૂર' થયાનો તથા તેમણે સરસ્વતી-છંદની રચના કરી છે તેવો ઉલ્લેખ (પૃ. ૧૬૮) છે, તે આ જ હશે.

શ્રી શારદાય નમઃ ॥

ૐ વિજયા શાંતિકરા દેવી

નિર્મલમતપ્રકાસનિ

વીર્યવિંદુ કરે શંભૂ

જયા પ્રિયા નમોસ્તુ તે ॥૧॥

बुध विमलकरणी बिबुधवरणी रूपरमणी नीरखीइं
वर दीयण बाला पदप्रवाला मंत्रमाला हरखीइं
थीरथान थंभा अतिअचंभा रूपरंभा भलकती
जयजय भवानी जगत जांणी राजराणी सरसती ॥१॥

सुरराजसेवीत पेखि देवत पदमपेखीत आसणं
सुखदाय सुरति मायमूरति दूखदूरीत निवारणं
त्रिहुं लोकतारक विघनवारक धराधारक धरपती
जय जय भवानि० ..... ॥२॥

कंटकां कोपती लाख लोपती अवनी ओपती ईश्वरी
संता(तो)सुधारणी विघनवारणी मदनमारणी मिश्वरी
खलदलां खंडणी छीद्र छंडनी दूष्टडंडणी नरपती
जय जय भवानि० ..... ॥३॥

शिवसगत साची रंगराची अज अजाची योगिनी
मदझरती मत्ता तरुणतत्ता धत्तधत्ता जोगिनी
जीह्वा जपंती मन रमंती धवलदंती वरसती
जय जय भवानि० ..... ॥४॥

झणणाट झलरी धूधूमि धूधरी रीरीरी रीववर बज्जए
धधधौंकीधीगुदां धधकीधिरदां थथकिथीगुदां गज्जए
द्रां द्रांकी द्रां द्रां रुसुमिद्रां द्रां ततकी त्रां त्रां दमकती
जय जय भवानि० ..... ॥५॥

रिमिरिमिकी रिमिरिमि झूझूमी झीमि झीमि ठीमिकी ठीमि पग नच्चए
घमघमकि घमघम गुणकी गुणगम अति अगम नृत्य नच्चए
ततथैय तत्ता मानमत्ता अचल आनन दरसती
जय जय भवानि० ..... ॥६॥

जलथल जणाणी पवनपाणी वन वखांणी वीजली
 गीरवरां गाहणी वाघवाहणी सरपसाहणी सीतली
 हरहाक ताहरी हथां हजारी धनुषधारी भगवती
 जय जय भवानि० ..... ॥७॥

चक्र चालणी गर्व गालणी झटकझालणी गंजणी
 बीरुदां वधारणी महिषमारणी दलिद्रदारुणी भंजणी
 चरचीइं चंडी खलांखंडी मुदीतमंडी मुलकती
 जय जय भवानि० ..... ॥८॥

कवि करे अष्टक टाल कष्टक पीसुन प्रीष्टक कीजिइं
 मणमौलिमंडित पढेहि पंडित आई अखंडीत देखीइं
 दयासूरिदेवी सुरां सेवी नीतमेवी जगपती
 जय जय भवानि० ..... ॥९॥

इति श्री सरस्वती स्तोत्रं ॥

